

بِنَامِ آنکه جان را فکرت آموخت

بخش یازدهم: پایگاهداده‌های غیررابطه‌ای (NoSQL)

مرتضی امینی

نیمسال اول ۱۴۰۰-۱۴۰۱

بخش یازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۲

□ پیدایش پایگاه‌های داده‌ی NoSQL

□ تفاوت پایگاه‌های داده‌ی رابطه‌ای و غیر رابطه‌ای (NoSQL)

□ انواع مدل‌های داده‌ی NoSQL

□ کلید-مقدار (Key-Value Store)

□ سندگرا (Document Based)

□ ستونی (Column Based)

□ مبتنی بر گراف (Graph Based)

□ پیدایش پایگاه‌های داده‌ی NoSQL

□ تفاوت پایگاه‌های داده‌ی رابطه‌ای و غیر رابطه‌ای (NoSQL)

□ انواع مدل‌های داده‌ی NoSQL

□ کلید-مقدار (Key-Value Store)

□ سندگرا (Document Based)

□ ستونی (Column Based)

□ مبتنی بر گراف (Graph Based)

گسترش برنامه‌های کاربردی جدید

بخش یازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۴

□ ظهر و گسترش برنامه‌های استفاده کننده از فناوری‌های جدید

□ اینترنت

□ ابر

□ تلفن‌های هوشمند

□ رسانه‌های اجتماعی

□ داده‌های حجمی

□ اینترنت اشیاء

□ ...

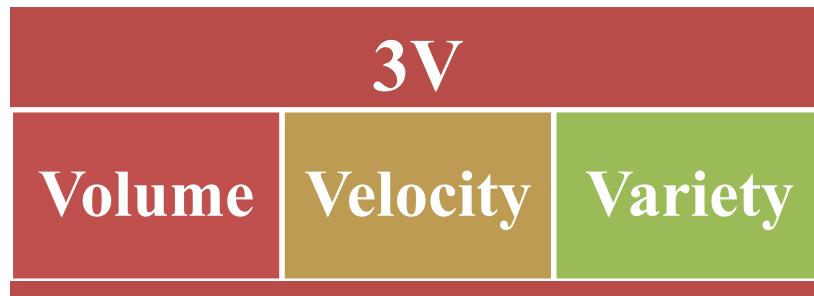
ویژگی مشترک برنامه‌های کاربردی جدید

بخش یازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۵

- پشتیبانی همزمان از تعداد زیادی کاربر توزیع شده (دها هزار یا میلیون‌ها)
- پاسخ‌دهی برخط به کاربران و سرویس‌دهی شبانه‌روزی

حجم بالای داده :**Volume** □

سرعت بالای تولید داده (نیاز به بهروزرسانی مکرر) :**Velocity** □

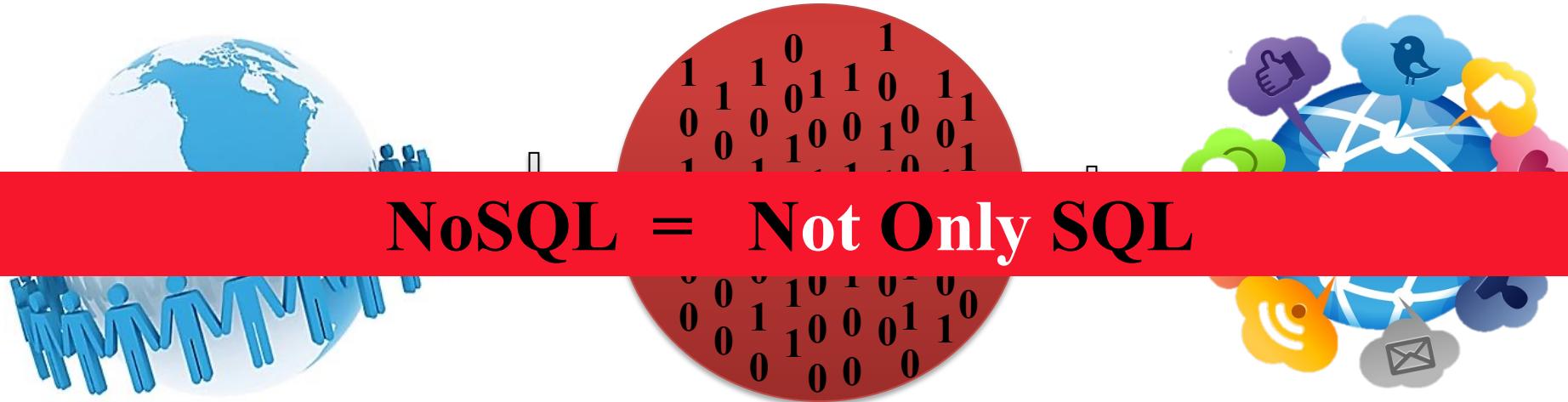
تنوع زیاد داده‌ها (پشتیبانی از انواع داده ساختیافته، ناساختیافته و نیمه‌ساختیافته) :**Variety** □

ظهور پایگاه‌های داده‌ی NoSQL

بخش بیانیه: پایگاه داده‌ی NoSQL

۶

NoSQL = Not Only SQL

□ مطرح شدن مفهوم NoSQL در سال ۱۹۹۸ به عنوان پایگاه داده‌ی رابطه‌ای مبتنی بر فایل که استفاده از SQL را حذف کرده بود. در حال حاضر به پایگاه‌داده‌های غیررابطه‌ای اطلاق می‌شود.

□ رقابت با پایگاه‌های داده‌ی رابطه‌ای از سال ۲۰۰۹

□ دلایل ایجاد پایگاه داده‌های NoSQL:

□ گسترش برنامه‌های کاربردی جدید / افزایش حجم داده / افزایش کاربران

بخش یازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

- ❑ پیداپیش پایگاه‌های داده‌ی NoSQL
- ❑ تفاوت پایگاه‌های داده‌ی رابطه‌ای و غیررابطه‌ای (NoSQL)
- ❑ انواع مدل‌های داده‌ی NoSQL
  - ❑ کلید-مقدار (Key-Value Store)
  - ❑ سند‌گرا (Document Based)
  - ❑ ستونی (Column Based)
  - ❑ مبتنی بر گراف (Graph Based)

یادآوری: ویژگی‌های پایگاه‌های داده‌ای رابطه‌ای

بخش بیانیه: پایگاه داده‌ای NoSQL

۸

□ در پایگاه‌های داده‌ای رابطه‌ای

- داده‌ها به صورت رابطه‌هایی (جدول‌هایی) مدل می‌شود.
- اشیاء سطرهای جدول هستند.
- جدول شامل اشیاء مشابهی است.
- ارتباط بین جداول با استفاده از کلیدهای خارجی است.

یادآوری: ویژگی‌های پایگاه‌های داده‌ای رابطه‌ای

بخش بیانیه: پایگاه داده‌ای NoSQL

۹

STT

STID	COID	Grade
96102	CO111	17
97203	CO212	18.5
....	....	....

COT

COID	COTITLE	CREDIT	TYPE
CO111	Astronomy	3	T
CO212	Advanced DB	3	T
....	....	....	....

STCOT

STID	STNAME	STJ	STL	DEID
96102	Ali	Phys	BSc	D11
97203	Maryam	CS	MSc	D12
....	....	....	....	....

DEPT

DEID	DENAME	MANAGER
D11	Physics	Dr Zamani
D12	Math	Dr Ahmadi
....	....	....

یادآوری: ویژگی‌های پایگاه‌های داده‌ای رابطه‌ای

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۱۰

- مدل داده‌ای رابطه‌ای
- شماتی ثابت (مناسب برای داده‌های ساختیافته)
- مناسب برای داده با حجم نه چندان زیاد
- زمان اجرای غیرخطی برای پرس‌و‌جوها
- تاکید بر فراهم کردن محدودیت‌ها (Constraint) و برخی قابلیت‌های اضافی
- ارایه سرویس‌هایی همچون زبان پرس‌و‌جوى قدرتمنده، کنترل همروندي و ...
- مناسب برای کاربردهای نیازمند دقیق بالا و سازگاری داده‌ها (مانند برنامه‌های مالی و بانکی)

یادآوری: خواص تراکنش در پایگاه داده‌های رابطه‌ای

فصل اول - مقدمه

۱۱

□ فراهم کردن ACID

□ اتمیک بودن (Atomicity): یا کل تراکنش اجرا شود یا هیچ بخشی از آن اجرا نشود.

□ سازگاری (Consistency): هر تراکنش پایگاه داده را از یک حالت سازگار یا معتبر

(منطبق با محدودیتهای جامعیتی تعریف شده) به یک حالت سازگار یا معتبر دیگر ببرد.

□ جدا بودن (Isolation): اگر چند تراکنش به صورت همرونده اجرا شوند، حالت پایگاه داده

مشابه حالتی باشد که این تراکنشها به صورت سریال (پشت سر هم) اجرا شده باشند.

□ ماناگی (Durability): هر گاه که یک تراکنش خاتمه یافته اعلام شود، اثر آن بر روی پایگاه

داده مانا باقی بماند.

مشخصات پایگاه‌های داده‌ای غیرابطه‌ای (NoSQL)

بخش بیانیه: پایگاه داده‌ای NoSQL

۱۲

- فاقد شیمی اثبات (انعطاف‌پذیری) و فاقد برخی از عملگرهای زمان‌بر همچون پیوند (Join)
- مقیاس‌پذیری افقی (Horizontal Scalability)
- نیازمند افزایش گره‌های پردازشی و ذخیره‌سازی در صورت افزایش حجم داده در ساختاری توزیع شده
- در مقابل **مقیاس‌پذیری عمودی** که نیازمند افزایش قدرت پردازش و حجم ذخیره‌سازی در گره‌های موجود، در صورت افزایش داده‌ها است.

مشخصات پایگاه‌های داده‌ای غیرابطه‌ای (NoSQL)

بخش بیانیه: پایگاه داده‌ای NoSQL

۱۳

- استفاده از تکنیک پارسازی (Sharding) یا همان **توزیع افقی** برای توزیع بار
- توزیع افقی: توزیع رکوردهای یک مجموعه داده روی گره‌های مختلف
- **هدف اصلی:** افزایش کارایی، دسترسی‌پذیری و مقیاس‌پذیری از طریق
  - توزیع رکوردهای داده‌ای روی پارها در گره‌های مختلف (Sharding Records)
  - تکرار پارها روی گره‌های مختلف (Replicating Shards)
- **دسترسی کارا به داده‌ها** با توجه به حجم بسیار زیاد داده‌ها با استفاده از یکی از تکنیک‌های:
  - درهم‌سازی کلید با استفاده از یک تابع درهم‌ساز $h(k)$: تعیین محل شیء داده با $h(k)$
  - بخش‌بندی بازه مقادیر کلید: i نمایانگر داده‌های با کلید k که $k_{i_{min}} \leq k \leq k_{i_{max}}$

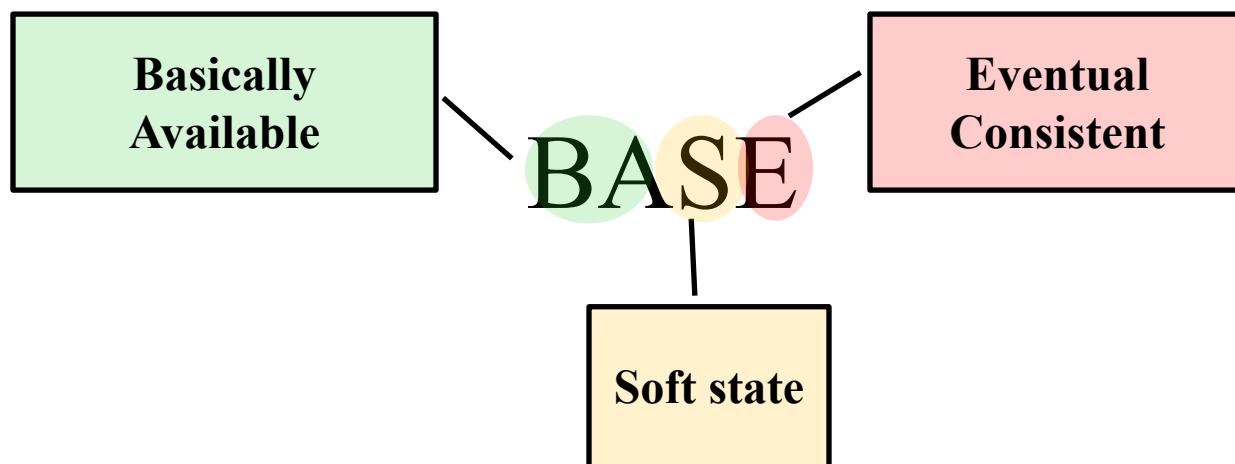

مشخصات پایگاه‌های داده‌ای غیرابطه‌ای (NoSQL)

بخش بیانیه: پایگاه داده‌ای NoSQL

۱۴

- دارای واسط (API) ساده برای ذخیره، بازیابی و بهروزرسانی داده
- فراهم‌سازی خواص **ACID** به جای **BASE**
- جایگزینی قویاً سازگار (Eventually Consistent) با نهایتًا سازگار (Strong Consistent)

□ فراهم کردن BASE

□ **دسترسی اولیه (Basic Availability):** سیستم برای انجام عملیات خواندن و

نوشتن بر روی داده‌ها همواره در دسترس است.

□ **حالت نرم (Soft-State):** حالت سیستم در طی زمان (حتی با عدم وجود ورودی)

به دلیل سازگارسازی مقادیر توزیع یا تکرار شده، ممکن است تغییر نماید.

□ **نهایتاً سازگار (Eventual Consistency):** حالت سیستم نهایتاً سازگار خواهد

شد. به عبارتی دیگر سازگاری سیستم در انتهای هر تراکنش چک نمی‌شود چرا که

مقادیر اقلام داده‌ای دیر یا زود منتشر و نسخه‌های مختلف نهایتاً سازگار می‌شوند.

□ تئوری CAP (توسط Eric A. Brewer): هر پایگاه داده‌ی توزیع شده می‌تواند حداکثر دو ویژگی از

سه ویژگی زیر را دارا باشد.

AP □

Voldemort (Key-value) ▪

CouchDB (Document) ▪

Riak (Document) ▪

CA □

Relational databases ▪

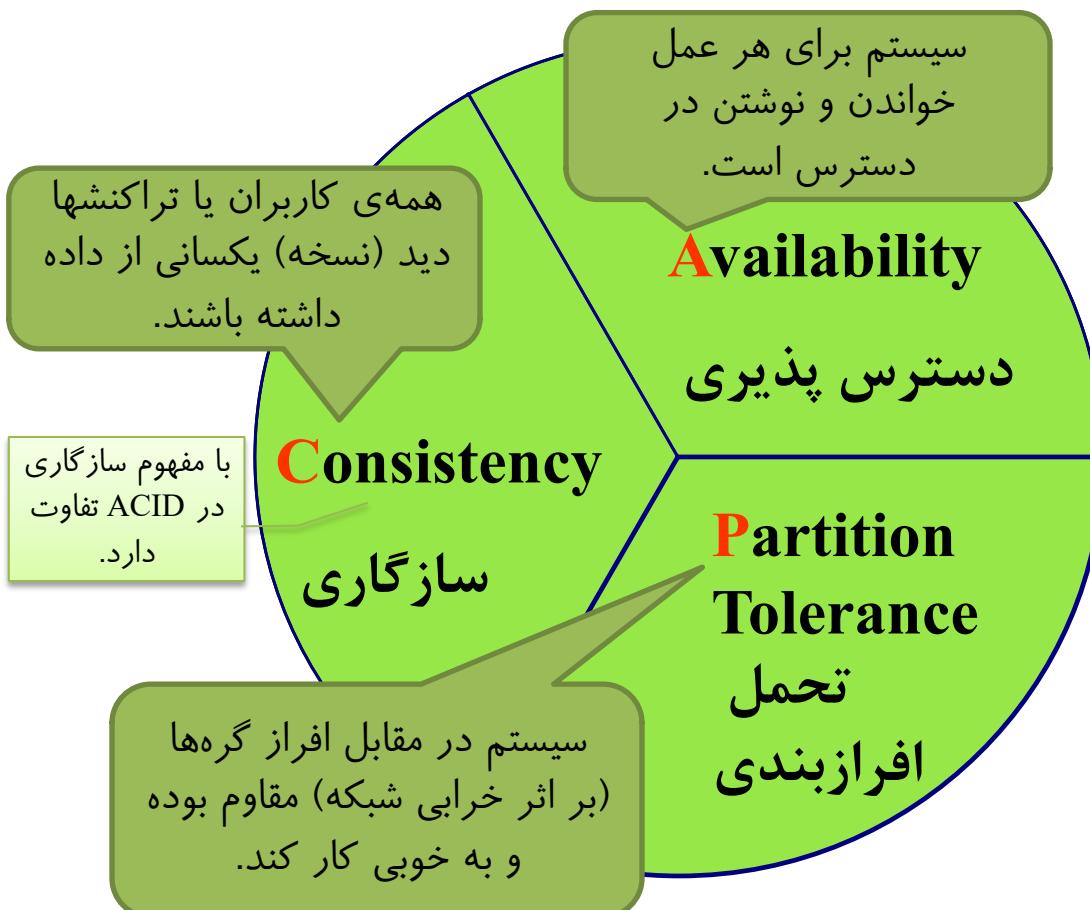
Vertica (column-oriented) ▪

GreenPlum (Relational) ▪

CP □

BigTable (Column Oriented) ▪

MongoDB (Document) ▪

□ پیدایش پایگاه‌های داده‌ی NoSQL

□ تفاوت پایگاه‌های داده‌ی رابطه‌ای و غیررابطه‌ای (NoSQL)

□ انواع پایگاه‌داده‌های NoSQL

□ کلید-مقدار (Key-Value Store)

□ سندگرا (Document Based)

□ ستونی (Column Based)

□ مبتنی بر گراف (Graph Based)

انواع مدل‌های داده‌ای NoSQL

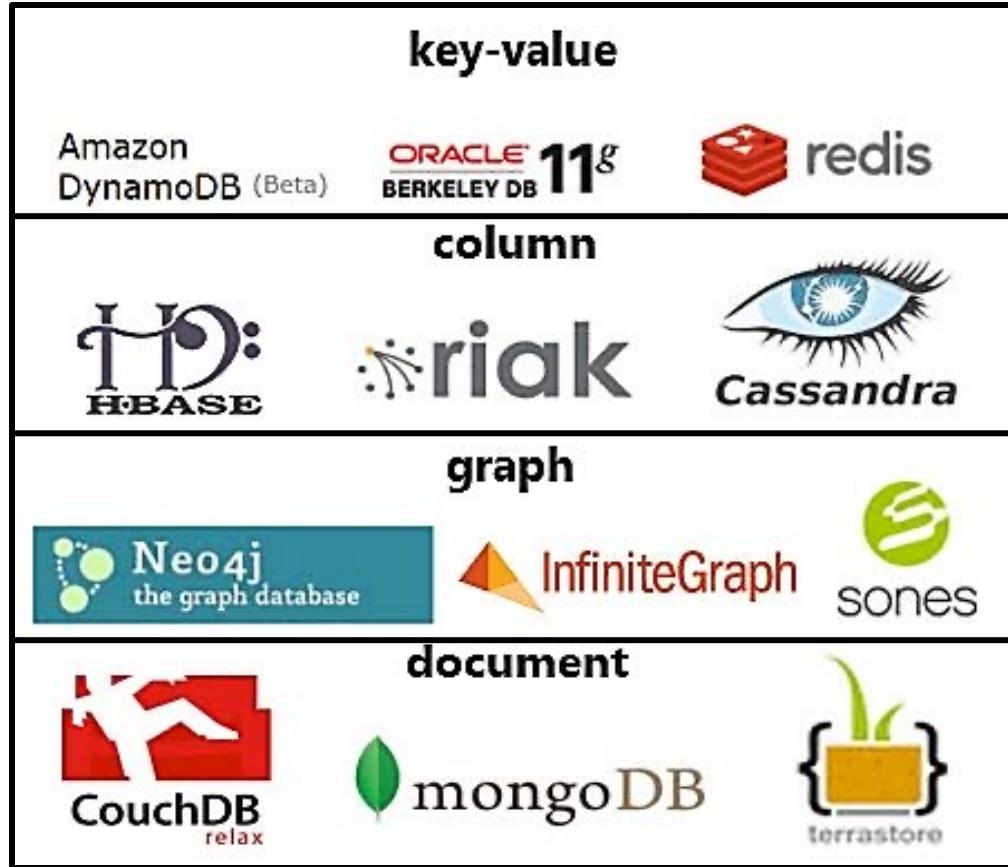

بخش بیانیه: پایگاه داده‌های NoSQL

۱۸

در حال حاضر بیش از ۱۵۰ نوع پایگاه داده‌ای NoSQL وجود دارد.

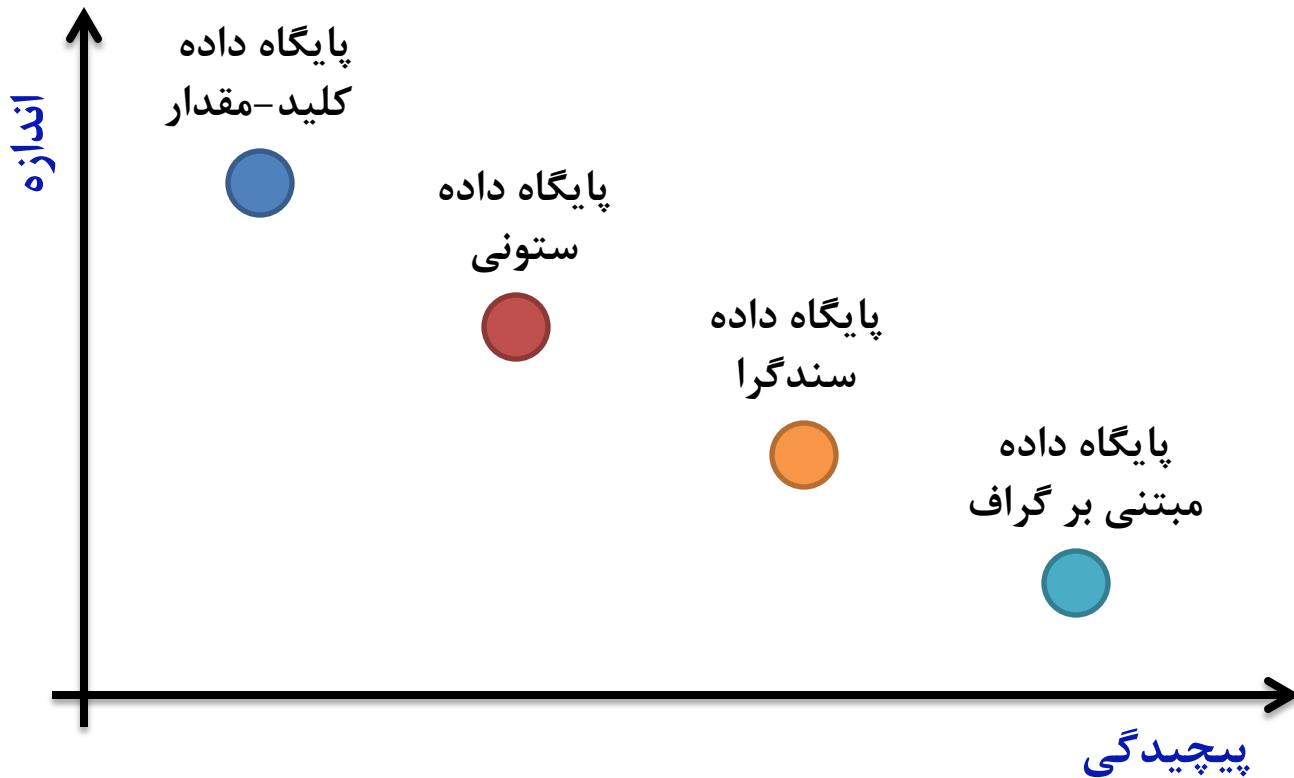
کلیه مقدار شکستنی گرافیکی نسخه‌گرا

انواع پایگاه داده‌های NoSQL

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۱۹

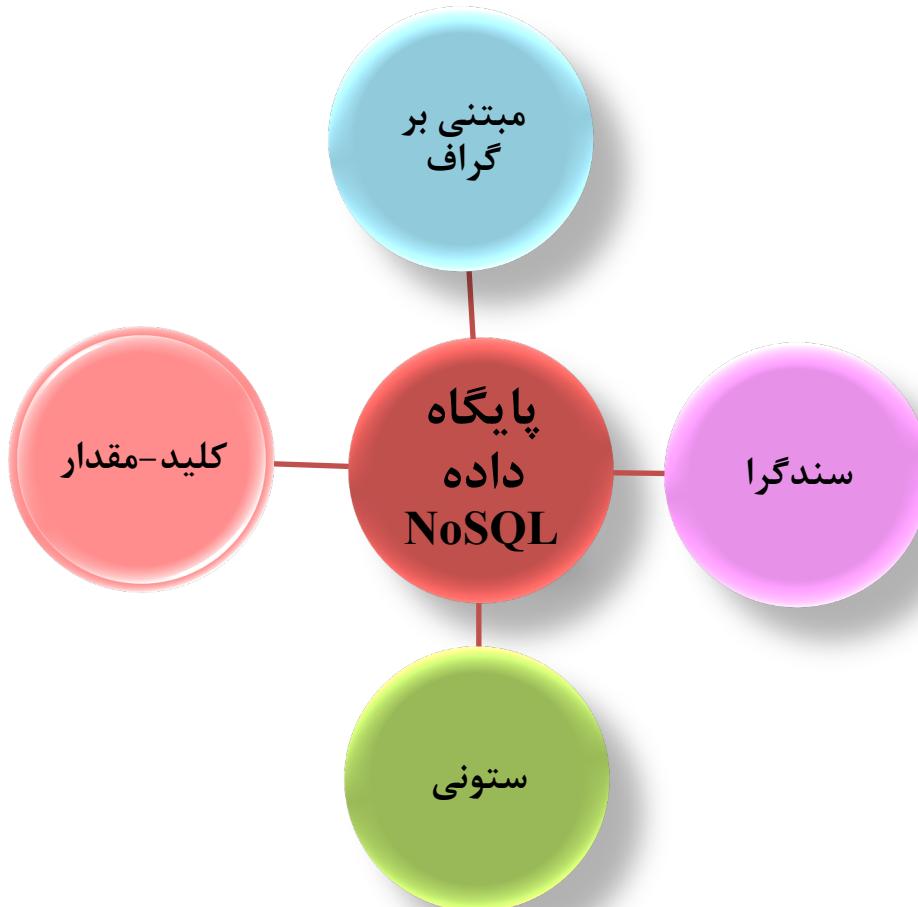

شرکت‌های استفاده کننده از NoSQL

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

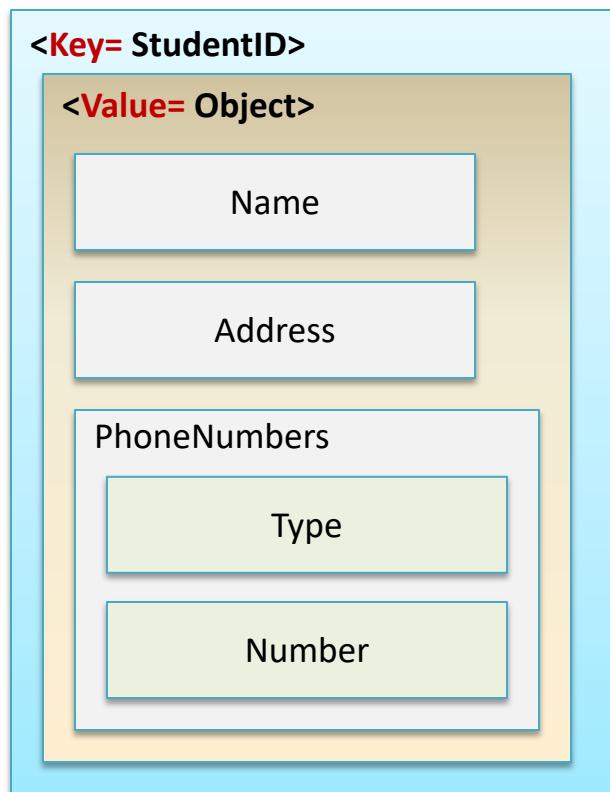
۲۰

Company Name	NoSQL Name	NoSQL Storage Type
Adobe	HBase	Column
Amazon	Dynamo SimpleDB	Key-Value Document
BestBuy	Riak	Key-Value
eBay	Cassandra MongoDB	Column Document
Facebook	Cassandra Neo4j	Column Graph
Google	BigTable	Column
LinkedIn	Voldemort	Key-Value
LotsOfWords	CouchDB	Document
MongoHQ	MongoDB	Document
Mozilla	HBase Riak	Column Key-Value
Netflix	SimpleDB HBase Cassandra	Document Column Column
Twitter	Cassandra	Column

ذخیره‌سازی مجموعه‌ای از عناصر کلید-مقدار به صورت (k, v) که در آن k یک کلید و v یک مقدار (یک رشته از بایتها) است.

مقدار v می‌تواند ساختاری خود-توصیف داشته باشد (مانند JSON یا XML). در این صورت باید ساختار داده را به صورت رشته‌ای از بایتها **سریال‌سازی** و ذخیره نمود.

:Voldemort پایگاه داده

عملگرها:

بازیابی $v := \text{store.get}(k)$

درج $\text{store.put}(k, v)$

حذف $\text{store.delete}(k)$

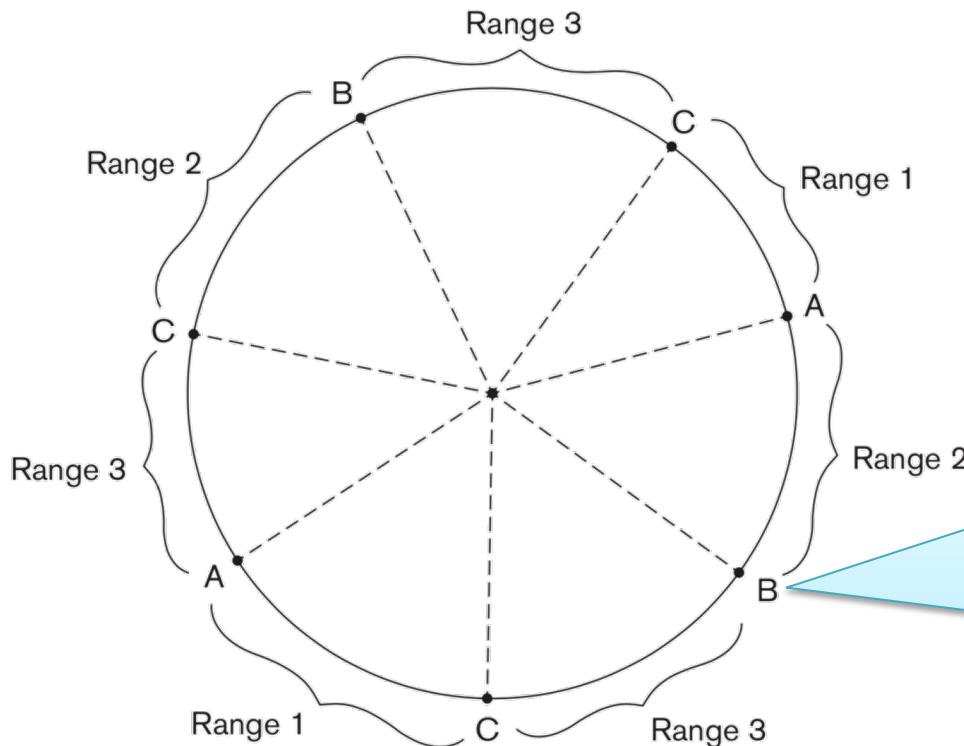

توزیع و تکرار داده‌ها در پایگاه داده کلید-مقدار Voldemort

بخش بازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۲۳

- ❑ توزیع داده‌ها در پایگاه داده کلید-مقدار با استفاده از $h(k)$ (مقدار درهمسازی شده کلید) انجام می‌شود.
- ❑ بسته به ظرفیت گره‌ها، چند نقطه به صورت شبه تصادفی روی حلقه برای گره‌ها در نظر گرفته می‌شود.
- ❑ بسته به اینکه $h(k)$ در چه بازه‌ای بیفت، گره مربوطه بر روی حلقه (در جهت عقربه‌های ساعت) برای ذخیره‌سازی (k, v) استفاده می‌شود.

❑ در صورت نیاز به **تکرار داده**، کلید-مقدار مورد نظر بر روی گره مربوط به خود و **چند گره متوالی بعدی** بر روی حلقه (در جهت عقربه‌های ساعت) ذخیره می‌شود.

کلید-مقدارهایی که $h(k)$ آنها نقطه‌ای در بازه Range 2 در حلقه باشد، بر روی گره B ذخیره می‌شوند. تکرار این داده روی گره‌های C و A می‌تواند ذخیره شود.

مقیاس پذیری افقی در پایگاه داده کلید-مقدار Voldemort

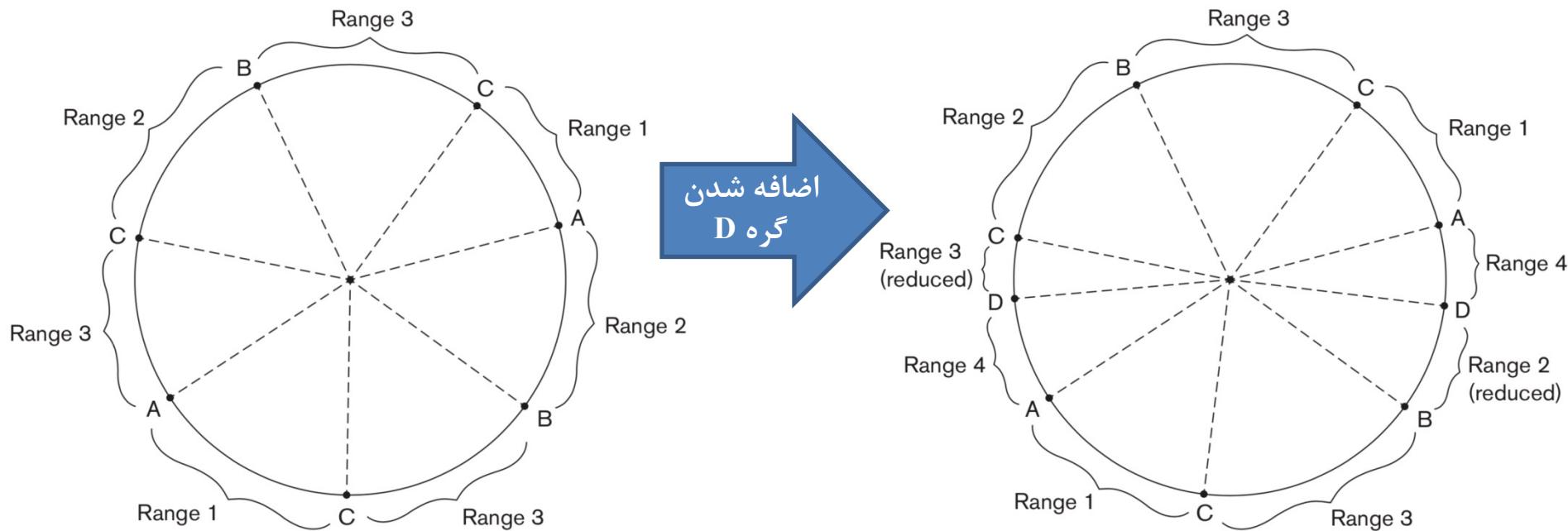
بخش یازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۲۴

با اضافه شدن یک گره جدید (مانند D) چند نقطه روی حلقه (بسته به ظرفیت گره جدید) اضافه می‌شود.

بازه‌هایی از مقادیر درهم‌سازی شده کلیدها به گره جدید منتب می‌شود.

بخشی از کلید-مقدارها از گره‌های موجود به گره جدید منتقل می‌شوند.

ویژگیهای پایگاه داده‌های کلید-مقدار

بخش بیانیه: پایگاه داده‌های NoSQL

۲۵

مزایا

□ سرعت بالا

□ بسیار مقیاس‌پذیر

□ مدل ساده

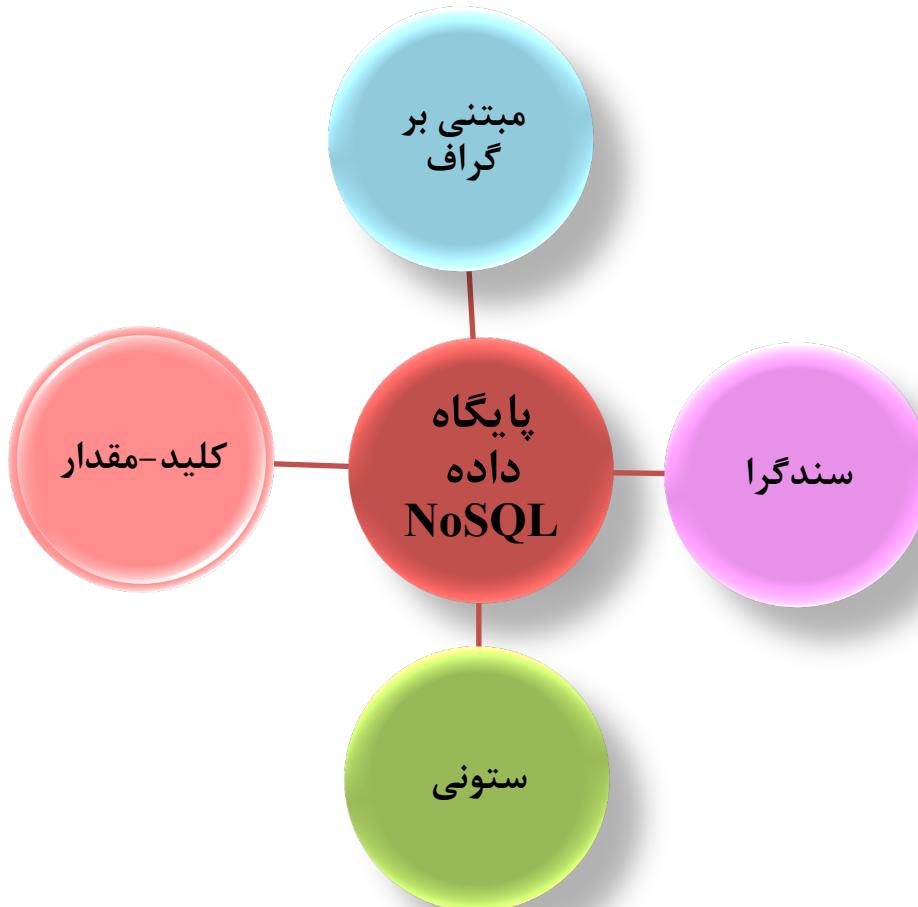
□ توزیع پذیر افقی

معایب

□ بسیاری از ساختارهای داده را نمی‌توان با زوج کلید-مقدار مدل کرد.

□ برای پرس‌وجوهای پیچیده و حاوی عملگر تجمعی، مناسب نیست.

□ در صورت نیاز به پیوند داده‌ها، باید عملیات Join در سطح برنامه کاربردی صورت پذیرد.

- داده به شکل سند خود-توصیف‌گر (self-descriptive) ذخیره می‌شود.
- به شکل استاندارد XML، JSON و ...
- قادر شیمایی از پیش‌تعریف شده است.
- انعطاف‌پذیر
- کاهش فضای ذخیره‌سازی
- ذخیره قسمت‌های غیرتنهی و مهم

مدل داده‌ای سندگرای

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۲۸

```
{  
    "ID": "98341",  
    "firstName": "Ali",  
    "lastName": "Mohseni",  
    "address": {  
        "street": "21 2nd street",  
        "city": "tehran"  
    },  
    "phoneNumbers": [  
        {  
            "type": "home",  
            "number": "02177665544"  
        },  
        {  
            "type": "mobile",  
            "number": "09123456780"  
        }  
    ]  
}
```

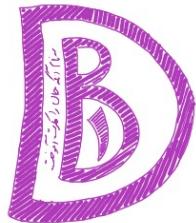
JSON

```
<?xml version="1.0"?>  
<student ID="98341">  
    <firstName> Ali </firstName>  
    <lastName> Mohseni </lastName>  
    <address>  
        <street> 21 2nd street </street>  
        <city> tehran </city>  
    </address>  
    <phoneNumbers>  
        <phone>  
            <type> home </type>  
            <number> 02177665544 </number>  
        </phone>  
        <phone>  
            <type> mobile </type>  
            <number> 09123456780 </number>  
        </phone>  
    </phoneNumbers>  
</student>
```

XML

- سند (document): داده خودتوصیف‌گر
- مجموعه (collection): مجموعه‌ای از اسناد مشابه
- ممکن است دارای شماهای مختلفی باشند.
- اسناد به عنوان مقدار در پایگاه داده‌های کلید-مقدار می‌توانند ذخیره شوند.
- به شکلی که مقدار آن ساختار خود-توصیف مشخصی دارد.
- تفاوت اصلی آن با پایگاه‌داده‌های کلید-مقدار در قابلیت جستجو بر روی مقادیر است.

پایگاه داده سندگرا – MongoDB

بخش یازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۰

مستندات در قالب BSON (Binary JSON) ذخیره می‌شوند.

BSON دارای نوع داده‌های بیشتر و کارایی بهتر نسبت به JSON است.

در هر مجموعه (collection)، تعدادی سند (document) ذخیره می‌شود.

هر سند دارای شناسه منحصر به فردی (id) به عنوان کلید است که به صورت خودکار بر روی آن

شاخص درهم‌سازی یا Hash Index (مشابه آنچه در پایگاه داده کلید-مقدار بیان شد) ایجاد می‌شود.

در صورت عدم درج شناسه برای یک سند، سیستم به صورت خودکار رشته‌ای را به عنوان کلید برای آن تولید و ثبت می‌کند.

پایگاه داده سندگرا – عملیات CRUD در MongoDB

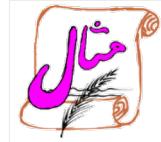
بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۱

□ ایجاد پایگاه داده و ایجاد یک مجموعه

```
use myNewDB
```

```
db.createCollection(<name>: {options})
```



```
db.createCollection("project", { capped : true, size : 1310720, max : 500 } )
```

```
db.createCollection("worker", { capped : true, size : 5242880, max : 2000 } )
```

□ اگر پایگاه داده myNewDB وجود نداشته باشد، ابتدا پایگاه داده را ایجاد می‌نماید و سپس مجموعه‌ها را ایجاد می‌نماید.

□ با پارامتر capped می‌توان بر روی اندازه (size) مجموعه و حداقل تعداد اسناد (max) در مجموعه، محدودیت تعریف کرد.

پایگاه داده سندگرا – عملیات CRUD در MongoDB

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۲

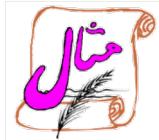
□ درج سند (تک یا گروهی) در مجموعه

db.collection.insertOne(document, {writeConcern: optionsDocument})

db.collection.insertMany([document1, document2, ...], {writeConcern: optionsDocument})

db.project.insertOne({_id: "P1", Pname: "ProductX", Plocation: "Bellaire"})

**db.worker.insertMany([{_id: "W1", Ename: "John Smith", Hours: "32.5"},
                          {_id: "W2", Ename: "Joyce English", Hours: "20.0"}])**

□ در این دو دستور در صورت عدم وجود مجموعه، ابتدا مجموعه ایجاد و سپس سند(ها) در آن درج می‌شوند. لذا نیازی به تعریف صریح یک مجموعه با دستور `createCollection` نیست مگر آنکه طراح بخواهد پارامترهای مربوط به مجموعه را به دلخواه تنظیم نماید.

پایگاه داده سندگرا – طراحی در پایگاه داده سندگرا

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۲

طرح ۱: طراحی سند غیرنرم‌مال با درج زیرسندها در سند

```
project {  
    _id: "P1",  
    Pname: "ProductX",  
    Plocation: "Bellaire",  
    Workers: [  
        { Ename: "John Smith",  
         Hours: 32.5  
        },  
        { Ename: "Joyce English",  
         Hours: 20.0  
        }  
    ]  
};
```


پایگاه داده سندگرا – طراحی در پایگاه داده سندگرا

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۴

طرح ۲: طراحی سند غیرنرمال با آرایه‌ای از ارجاعات به اسناد

```
project {  
    _id: "P1",  
    Pname: "ProductX",  
    Plocation: "Bellaire",  
    WorkerIds: [ "W1", "W2" ]  
}  
  
worker { _id: "W1",  
    Ename: "John Smith",  
    Hours: 32.5  
}  
  
worker { _id: "W2",  
    Ename: "Joyce English",  
    Hours: 20.0  
}
```


پایگاه داده سندگرا – طراحی در پایگاه داده سندگرا

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۵

طرح ۳: طراحی اسناد نرمال

```
project {  
    _id: "P1",  
    Pname: "ProductX",  
    Plocation: "Bellaire"  
}  
  
worker {  
    _id: "W1",  
    Ename: "John Smith",  
    ProjectId: "P1",  
    Hours: 32.5  
}  
  
worker {  
    _id: "W2",  
    Ename: "Joyce English",  
    ProjectId: "P1",  
    Hours: 20.0  
}
```


پایگاه داده سندگرا – عملیات CRUD در MongoDB

بخش بیانگر: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۶

بازیابی سند(ها) از مجموعه

`db.collection.find( query, projection )`

query فیلتر یا شرط بازیابی است. در صورت عدم استفاده، کل اسناد درون مجموعه بازیابی می‌شوند.

projection پرتوگیری روی اسناد منطبق با شرط را توصیف می‌کند. در صورت عدم استفاده، کل فیلدها برگردانده می‌شوند. 0 بیانگر عدم نمایش صفت و 1 بیانگر نمایش آن است. در عبارت پرتو نمی‌توان هم از 0 استفاده کرد و هم از 1 مگراینکه بخواهیم `id` را در خروجی نداشته باشیم.

در طرح ۱: اطلاعات پروژه‌های P1 و P2

`db.project.find( { _id: { $in: ["P1", "P2"] } } )`

در طرح ۲: نام (و نه شناسه) کارکنانی که بیشتر از ۲۰ و کمتر از ۳۰ ساعت در پروژه‌ها کار کرده‌اند.

`db.worker.find( { Hours: { $gt: 20, $lt: 30 } }, { _id:0, Ename:1 } )`

پایگاه داده سندگرا – عملیات CRUD در MongoDB

بخش بیانیه: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۷

□ بازیابی سند(ها) از مجموعه

در طرح ۳: اطلاعات پروژه با نام ProductZ و در شهر Tehran


```
db.project.find( { Pname: "ProductZ", Pcity: "Tehran" } )
```

در طرح ۱: نام پروژه‌ای که کارکنانی با نام Davoud با ساعت کار بیشتر از ۲۰ در آنها کار می‌کنند.


```
db.project.find( {Workers: { $elementMatch:  
    { Ename: "Davoud",  
      Hours: {$gt: 20} }  
  }, { _id:0, Pname:1 } )
```


پایگاه داده سندگرا – عملیات CRUD در MongoDB

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۸

□ مرتبسازی و محدودسازی

db.collection.find(...).sort({field1: asc-dsc, field2: asc-dsc, ...})

□ مرتبسازی اسناد خروجی بر اساس فیلدهای field1، field2 و ... انجام می‌شود. asc-dsc می‌تواند یکی از مقادیر 1 (به معنای صعودی) و -1 (به معنای نزولی) را داشته باشد.

db.collection.find(...).limit(N)

□ N سند اول حاوی شرط find را برمی‌گرداند.

db.collection.find(...).skip(N)

□ همه اسناد حاوی شرط find به جز N سند اول را برمی‌گردانند.

لیست پنج نفر از کارکنان با بالاترین حقوق، به ترتیب الفبا

db.worker.find().sort({Esalary: -1, Ename: 1}).limit(5)

پایگاه داده سندگرا – عملیات CRUD در MongoDB

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۳۹

□ حذف سند (تک یا گروهی) از مجموعه

db.collection.deleteOne(filter)

db.collection.deleteMany(filter)

اولین سندی که در مجموعه project نام پروژه آن ProductX است، را حذف کن.

db.project.deleteOne({Pname: "ProductX"})

همه اسنادی که در مجموعه project نام آنها Unknown است، را حذف کن.

db.project.deleteMany({Pname: "Unknown"})

پایگاه داده سندگرا – عملیات CRUD در MongoDB

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۴۰

بروزرسانی و یا جایگزینی سند (تک یا گروهی) در مجموعه

db.collection.updateOne(filter, update, options)

db.collection.updateMany(filter, update, options)

db.collection.replaceOne(filter, replacement, options)

محل پروژه‌ای که نام آن ProductX را به London تغییر بده.

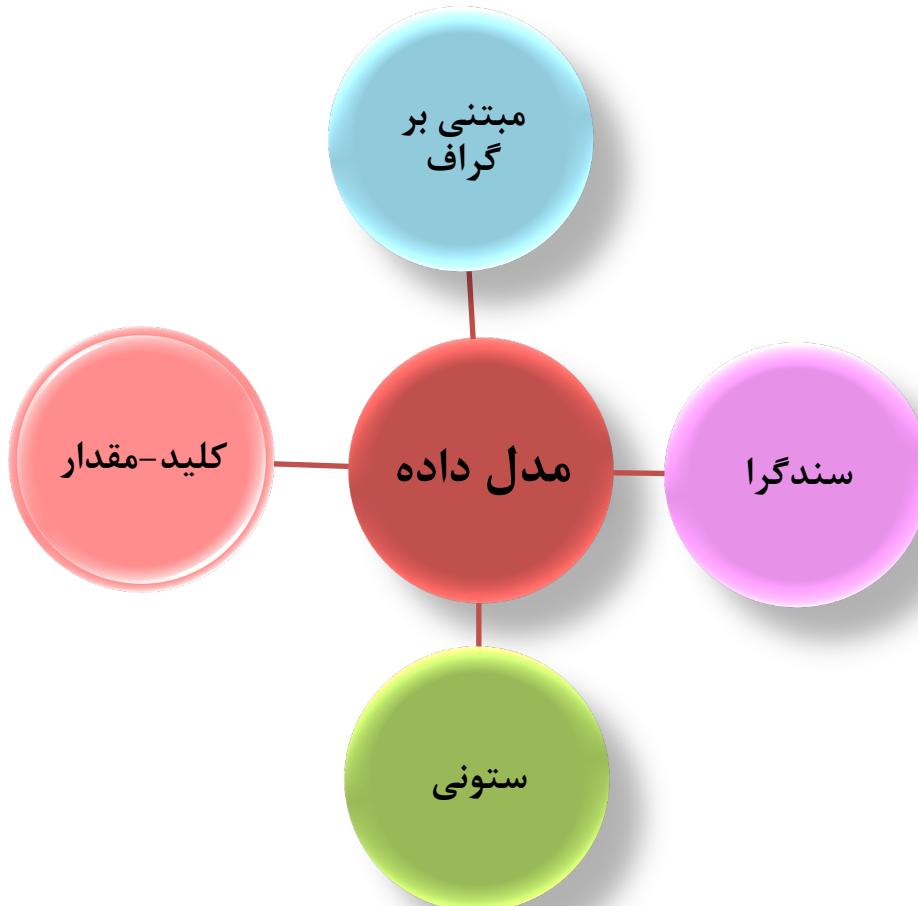
db.project.updateOne({Pname: "ProductX"}, { \$set: {Plocation: "London"} })

اطلاعات کارمند با شناسه W1 را با کارمندی با نام Jack Pit و تعداد ساعت ۴۲ جایگزین کن.

db.worker.replaceOne({_id: "W1"},

{ _id: "W1", Ename: "Jack Pit", Hours: "42.0" })

□ مدل داده‌ای آن شامل تعدادی **جدول**، هر جدول شامل تعدادی **خانواده ستون** – (با **Column Family**)، هر جدول شامل تعدادی **خانواده ستون** – **Column** (با ساختار ثابت)، هر خانواده ستون دارای تعدادی **ستون** – **Column** (با ساختار متغیر) است. هر جدول شامل تعدادی **سطر** – **Row** است که هر یک دارای کلید یکتایی است.

Column Family

Row

Row KeyX

Column1

name1:value1

Column2

name2:value2

ColumnN

nameN:valueN

Row

Row KeyY

Column1

name1:value1

Column9

name9:value9

ColumnN

nameN:valueN

□ خانواده ستون (Column Family):

گروهی از ستون‌های مرتبط که با هم مورد دسترسی قرار می‌گیرند و لذا در یک فایل ذخیره می‌شوند.

- هر جدول یک یا چند خانواده ستون دارد.
- خانواده ستون‌ها در هنگام تعریف جدول تعریف می‌شوند و ثابت و غیرقابل تغییر هستند.
- به هر خانواده ستون تعدادی ستون می‌تواند منتب شود که تعریف ثابت و مشخصی ندارند.
- بازیابی اطلاعات مندرج در خانواده ستون‌ها می‌تواند با کارایی بالایی انجام شود، لذا ساختار مناسبی برای انجام کارهای آماری و تحلیلی فراهم می‌نماید.

در یک سیستم فروشگاه اینترنتی می‌توان خانواده ستون‌های زیر را در نظر گرفت:

- اطلاعات پروفایل مشتری
- اطلاعات سفارشات

□ **ستون (Column):** پایه‌ای ترین عنصر این مدل که به یک خانواده ستون منتب می‌گردد.

□ ساختار از پیش‌تعریف شده‌ای ندارد و هنگام درج در خانواده ستون، ساختار آن نیز توصیف می‌شود.

□ شامل سه‌تایی **نام، مقدار و مهرزمانی** است. با وجود مهر زمانی، می‌توان **نسخه‌های مختلفی** از مقدار یک ستون را نگهداری کرد. تعداد نسخ قابل نگهداری را معمولاً می‌توان تنظیم کرد.

□ هر ستون از ترکیب نام جدول، کلید سطر، نام خانواده ستون و نام ستون مشخص می‌شود.

(tableName.rowKey.columnFamily:columnName)

□ در فرآیند بازیابی، اخیرترین نسخه‌های مقدار ستون (مقادیر با بالاترین مهرزمانی) بازیابی می‌شوند. تعداد نسخه‌های اخیری که بازیابی می‌شوند معمولاً قابل تنظیم است.

person.info

```
{ name: "firstName", value: "Ali",
  timestamp: 12345678998 }
```

ستون توصیف کننده «نام» با مقدار «علی»

در جدول person و خانواده ستون info

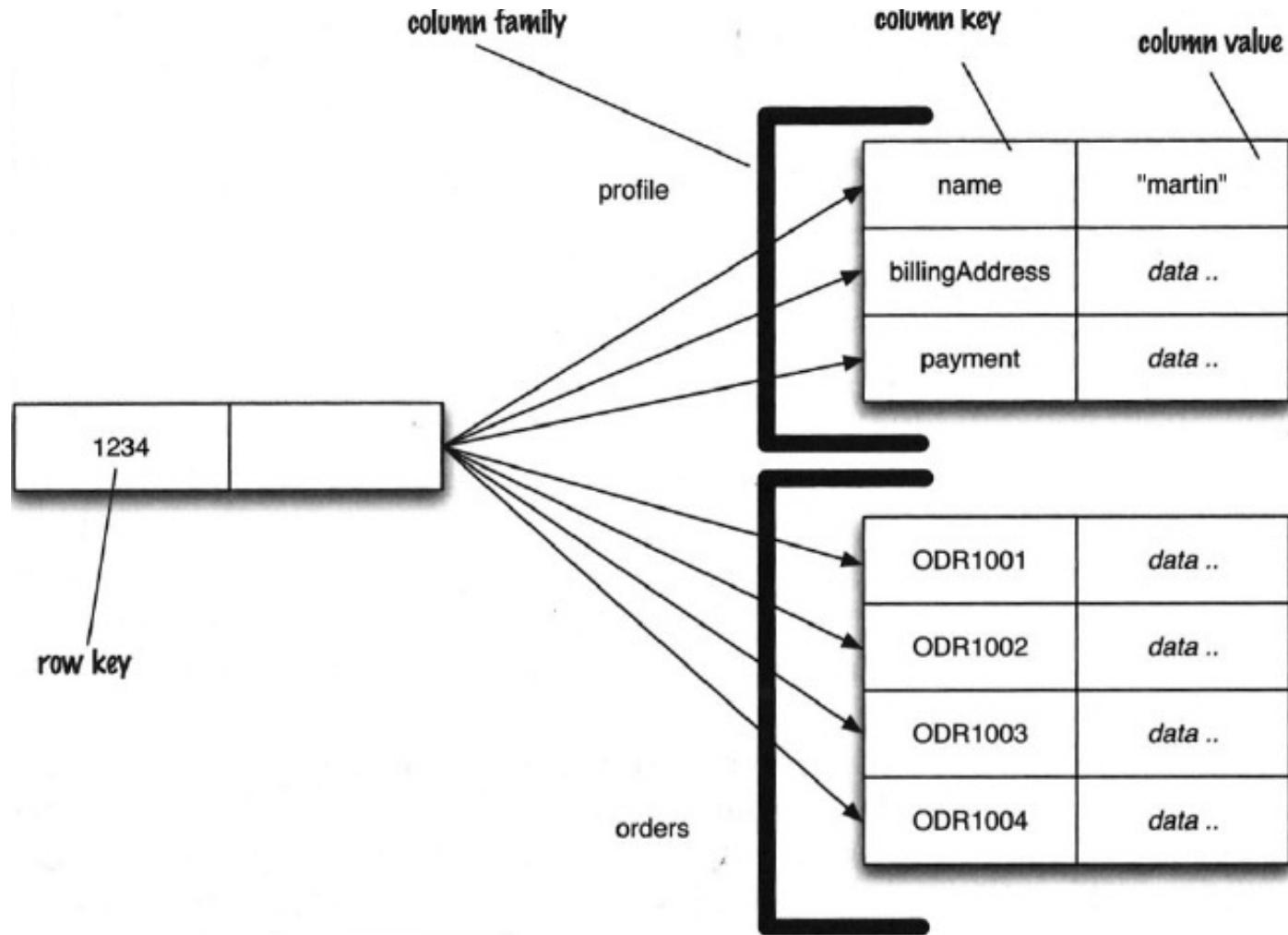

□ **سطر (Row):** داده‌ها در جدول‌ها در قالب تعدادی سطر خود توصیف-کننده ذخیره می‌شوند.

□ هر سطر مجموعه‌ای از ستون‌ها است که دارای **کلید سطر (Row Key)** مشترکی هستند.

		Column Family 1			Column Family 2	
Row Key 1		Column Name 1	Column Name 2	Column Name 3	...	
		Column Value 1	Column Value 2	Column Value 3	...	
Row Key 2		Column Name 4	Column Name 5	...	...	
		Column Value 6	Column Value 6	...	...	
.	.	.	.	.	.	.

پایگاه داده ستونی – عملیات CRUD در HBase

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۴۷

- ایجاد جدول: با معرفی نام جدول و نام خانواده ستون‌های آن که ثابت و غیرقابل تغییر است.

create tableName, columnFamily1, columnFamily2, ...

- درج داده: ثبت نام و مقدار ستون به همراه مهر زمانی در یک سطر

put tableName, rowKey, columnFamily:columnName, value, timeStamp

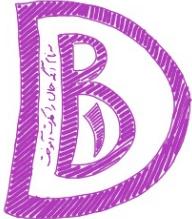
در صورت عدم درج timestamp به طور خودکار مهرزمانی جاری سیستم ثبت می‌شود.

- بازیابی داده یک سطر از یک جدول با استفاده از کلید سطر

get tableName, rowKey

- بازیابی کل داده‌های یک جدول: بازیابی کل سطرهای یک جدول

scan tableName

پایگاه داده ستونی – عملیات CRUD در HBase

بخش بیازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۴۸


```
create 'EMP', 'Name', 'Address', 'Details'  
put 'EMP', 'row1', 'Name:Fname', 'Javad'  
put 'EMP', 'row1', 'Name:Lname', 'Amiri'  
put 'EMP', 'row1', 'Name:Nickname', 'JA'  
put 'EMP', 'row1', 'Details:Job', 'Computer Engineer'  
put 'EMP', 'row1', 'Details:Review', 'Good'  
-----  
put 'EMP', 'row2', 'Name:Fname', 'Pooneh'  
put 'EMP', 'row2', 'Name:Lname', 'Moradi'  
put 'EMP', 'row2', 'Details:Job', 'DBA'  
-----  
put 'EMP', 'row3', 'Name:Fname', 'Amir'  
put 'EMP', 'row3', 'Name:Mname', 'R.'  
put 'EMP', 'row3', 'Name:Lname', 'Zamani'  
put 'EMP', 'row3', 'Address:ZipCode', '87652-12763'  
put 'EMP', 'row3', 'Details:Job', 'CEO'  
put 'EMP', 'row3', 'Details:Salary', '10,000,000'
```


پایگاه داده ستونی – مدیریت توزیع و ذخیره‌سازی در HBase

بخش بیانیه: پایگاه داده‌های NoSQL

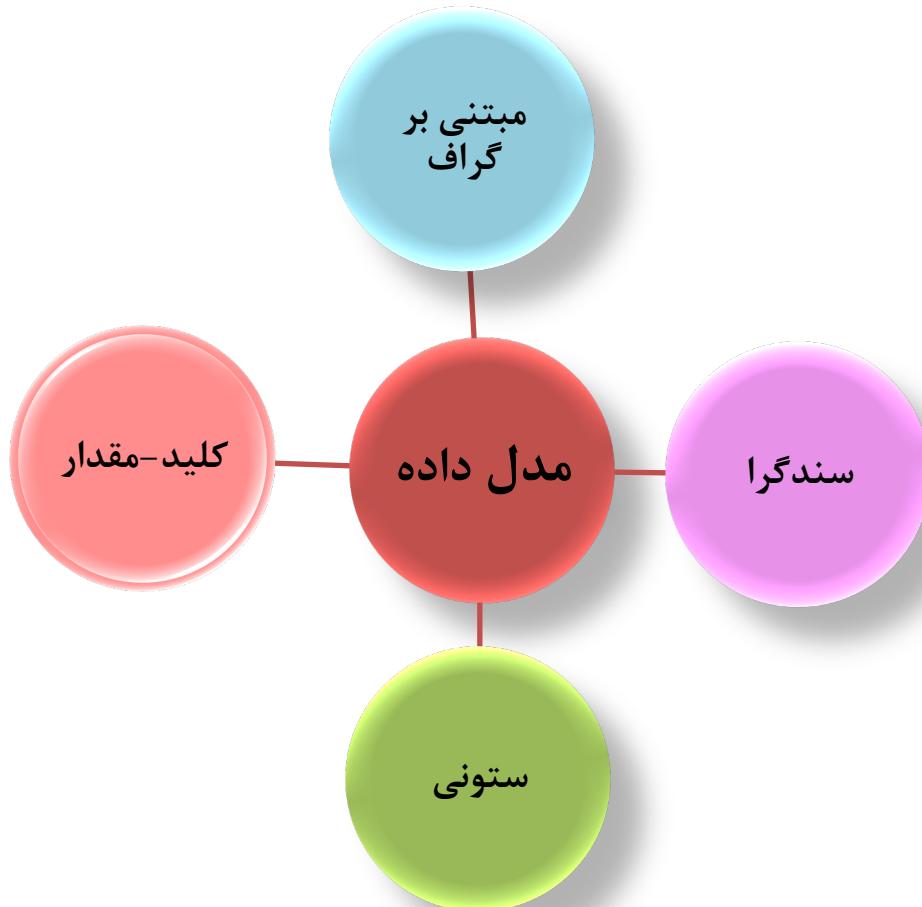
۴۹

- **ناحیه (Region):** هر جدول به چند ناحیه (Region) تقسیم می‌شود که در هر ناحیه سطرهای یک بازه از مقادیر کلید سطر ذخیره می‌شوند.
- **انباره (Store):** هر ناحیه شامل تعدادی انباره (Store) است. هر خانواده ستون به یکی از انباره‌ها نگاشت می‌شود.
- **کارگزار ناحیه (Region Server):** ناحیه‌ها برای ذخیره‌سازی داده‌ها به کارگزارهای ناحیه که همان گره‌های ذخیره‌سازی هستند، منتب می‌شوند.
- **یک کارگزار اصلی (Master Server):** مسئول پایش کارگزارن ناحیه، تقسیم جدول به تعدادی ناحیه و انتساب ناحیه‌ها به کارگزارن ناحیه است.
- HBase از سیستم فایل توزیع شده هدوپ (HDFS) و سیستم Apache Zookeeper برای مدیریت توزیع، تکرار و همزمانی (synchronization) داده‌ها در کارگزارهای ناحیه استفاده می‌کند.

پایگاه داده مبتنی بر گراف

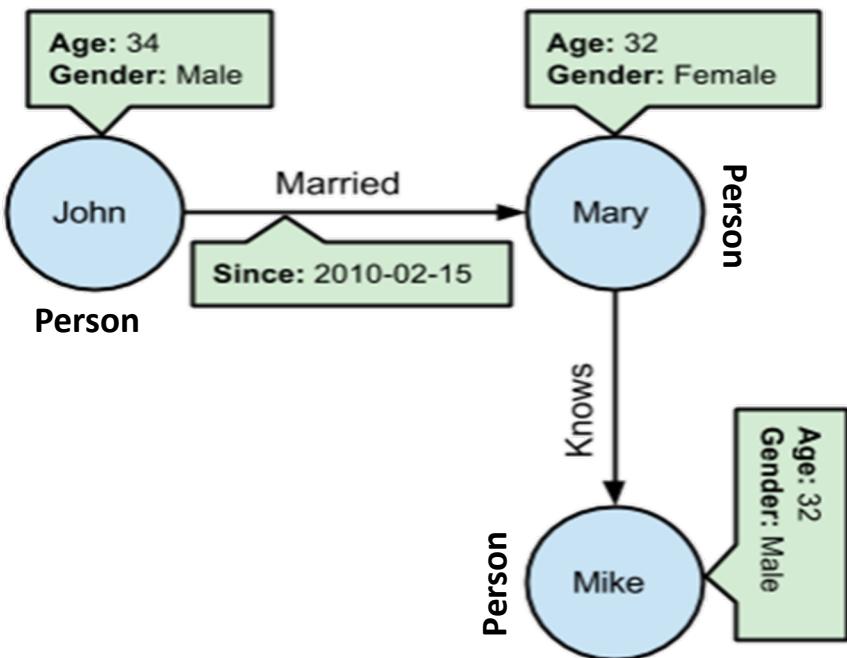
بخش یازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۵۰

- داده‌ها به شکل گراف ذخیره می‌شوند.
- راس‌ها یا گره‌ها نمایانگر اشیاء و یال‌ها رابطه‌ی بین آن‌ها را مشخص می‌کنند.
- هدف اصلی این نوع پایگاه داده، بهینه‌سازی **ذخیره و بازیابی روابط بین موجودیت‌ها** است.

مدل داده‌ای مبتنی بر گراف

- مدل داده‌ای مبتنی بر گراف شباهت زیادی با مدل داده‌ای ER/EER دارد با این تفاوت عمدۀ که این مدل داده برای پایگاه داده توزیع شده استفاده می‌شود ولی ER/EER برای طراحی پایگاه داده کاربرد دارد.
- تناظر بین مفاهیم ER/EER با مفاهیم پایگاه داده مبتنی بر گراف Neo4j

ER/EER مفاهیم	Neo4j مفاهیم
نمونه موجودیت	(Node) گره
نوع موجودیت	برچسب گره (Node Label)
نمونه ارتباط	ارتباط (Relationship)
نوع ارتباط	نوع ارتباط (Relationship Type)
صفت	خصوصیت (Property)

ارتباط دوطرفه

ارتباط یکطرفه

تعریف گره های گراف شامل LOCATION ،PROJECT ،DEPARTMENT ،EMPLOYEE به همراه خصوصیات آنها


```
CREATE (e1: EMPLOYEE, {Empid: '1', Lname: 'Smith', Fname: 'John', Minit: 'B'})  
CREATE (e2: EMPLOYEE, {Empid: '2', Lname: 'Wong', Fname: 'Franklin'})  
CREATE (e3: EMPLOYEE, {Empid: '3', Lname: 'Zelaya', Fname: 'Alicia'})  
CREATE (e4: EMPLOYEE, {Empid: '4', Lname: 'Wallace', Fname: 'Jennifer', Minit: 'S'})  
...  
CREATE (d1: DEPARTMENT, {Dno: '5', Dname: 'Research'})  
CREATE (d2: DEPARTMENT, {Dno: '4', Dname: 'Administration'})  
...  
CREATE (p1: PROJECT, {Pno: '1', Pname: 'ProductX'})  
CREATE (p2: PROJECT, {Pno: '2', Pname: 'ProductY'})  
CREATE (p3: PROJECT, {Pno: '10', Pname: 'Computerization'})  
CREATE (p4: PROJECT, {Pno: '20', Pname: 'Reorganization'})  
...  
CREATE (loc1: LOCATION, {Lname: 'Houston'})  
CREATE (loc2: LOCATION, {Lname: 'Stafford'})  
CREATE (loc3: LOCATION, {Lname: 'Bellaire'})
```


تعريف یالهای (ارتباطات) گراف شامل WorksOn، LocatedIn، Manager، WorksFor به همراه

خصوصیات آنها

CREATE (e1) - [: WorksFor] -> (d1)

CREATE (e3) - [: WorksFor] -> (d2)

...

CREATE (d1) - [: Manager] -> (e2)

CREATE (d2) - [: Manager] -> (e4)

...

CREATE (d1) - [: LocatedIn] -> (loc1)

CREATE (d1) - [: LocatedIn] -> (loc3)

CREATE (d1) - [: LocatedIn] -> (loc4)

CREATE (d2) - [: LocatedIn] -> (loc2)

...

CREATE (e1) - [: WorksOn, {Hours: '32.5'}] -> (p1)

CREATE (e1) - [: WorksOn, {Hours: '7.5'}] -> (p2)

CREATE (e2) - [: WorksOn, {Hours: '10.0'}] -> (p1)

CREATE (e2) - [: WorksOn, {Hours: 10.0}] -> (p2)

CREATE (e2) - [: WorksOn, {Hours: '10.0'}] -> (p3)

CREATE (e2) - [: WorksOn, {Hours: 10.0}] -> (p4)

برخی عملگرهای ساده شده در زبان پرس و جوی Cypher

Finding nodes and relationships that match a pattern: MATCH <pattern>

Specifying aggregates and other query variables: WITH <specifications>

Specifying conditions on the data to be retrieved: WHERE <condition>

Specifying the data to be returned: RETURN <data>

Ordering the data to be returned: ORDER BY <data>

Limiting the number of returned data items: LIMIT <max number>

Creating nodes: CREATE <node, optional labels and properties>

Creating relationships: CREATE <relationship, relationship type and optional properties>

Deletion: DELETE <nodes or relationships>

Specifying property values and labels: SET <property values and labels>

Removing property values and labels: REMOVE <property values and labels>

بخش بیانی: پایگاه داده های NoSQL

1. MATCH (d : DEPARTMENT {Dno: '5'}) – [: LocatedIn] → (loc)
RETURN d.Dname , loc.Lname
2. MATCH (e: EMPLOYEE {Empid: '2'}) – [w: WorksOn] → (p)
RETURN e.Ename , w.Hours, p.Pname
3. MATCH (e) – [w: WorksOn] → (p: PROJECT {Pno: 2})
RETURN p.Pname, e.Ename , w.Hours
4. MATCH (e) – [w: WorksOn] → (p)
RETURN e.Ename , w.Hours, p.Pname
ORDER BY e.Ename
5. MATCH (e) – [w: WorksOn] → (p)
RETURN e.Ename , w.Hours, p.Pname
ORDER BY e.Ename
LIMIT 10
6. MATCH (e) – [w: WorksOn] → (p)
WITH e, COUNT(p) AS numOfprojs
WHERE numOfprojs > 2
RETURN e.Ename , numOfprojs
ORDER BY numOfprojs
7. MATCH (e) – [w: WorksOn] → (p)
RETURN e , w, p
ORDER BY e.Ename
LIMIT 10
8. MATCH (e: EMPLOYEE {Empid: '2'})
SET e.Job = 'Engineer'

نمونه هایی از پرس و جوهای Cypher

انتخاب پایگاه داده غیرابطه‌ای

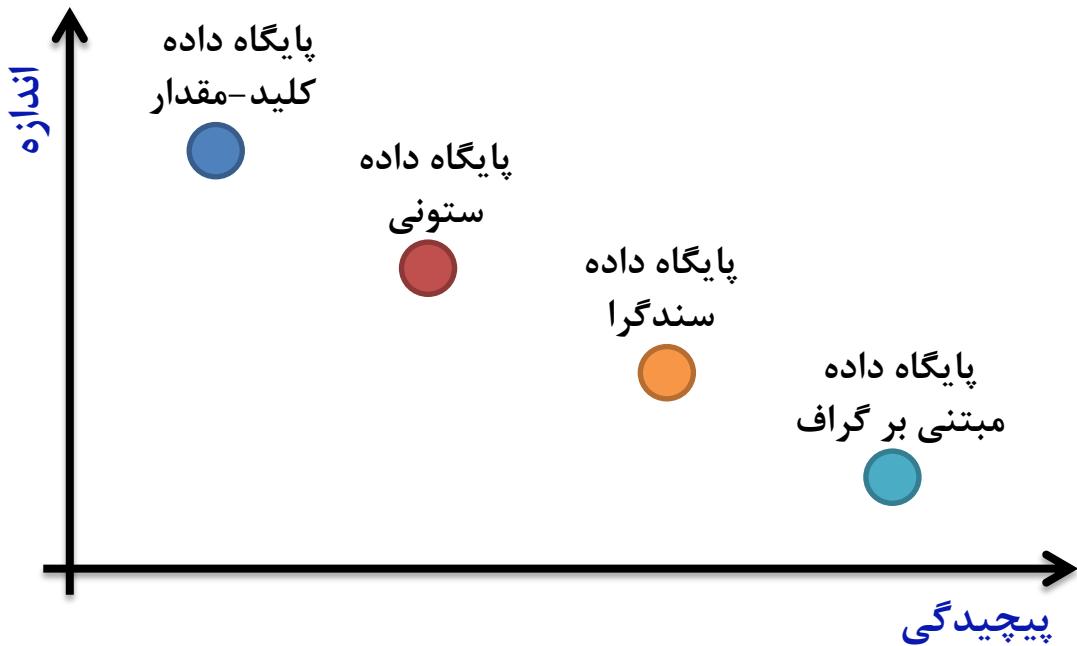
بخش یازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۵۷

کدام نوع پایگاه داده مناسب است؟

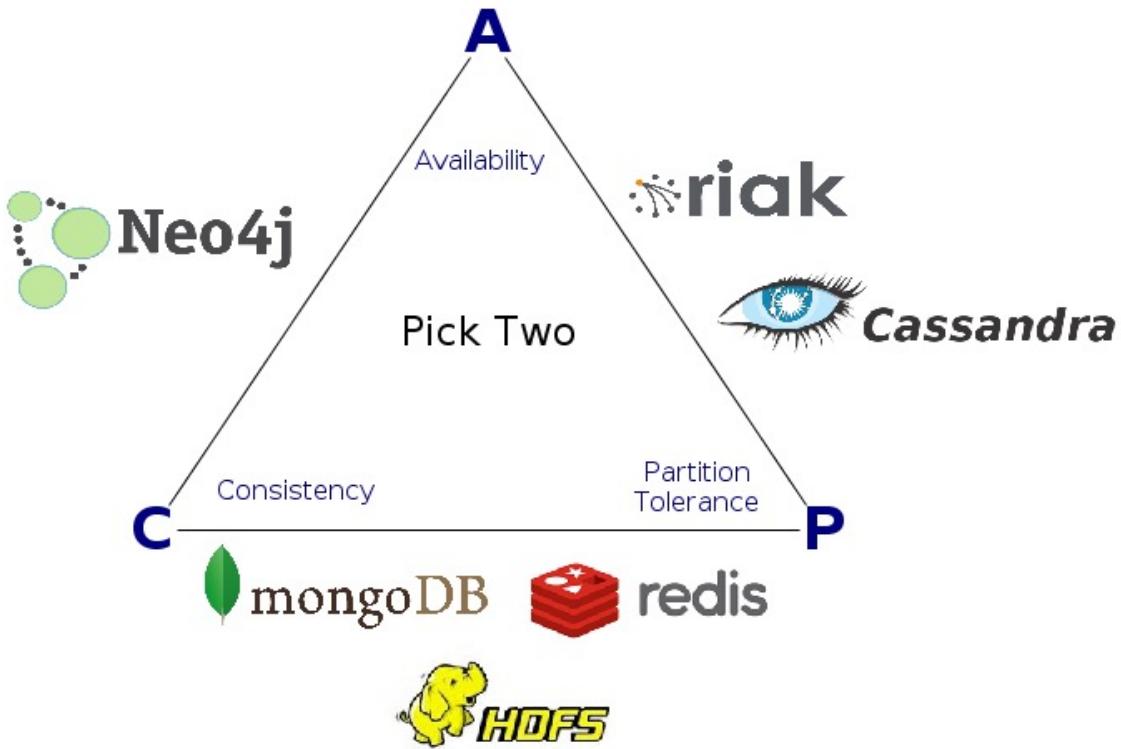
بستگی به نیاز برنامه کاربردی دارد.

اندازه‌ی داده و پیچیدگی

کدام نوع پایگاه داده مناسب است؟

- بستگی به نیاز برنامه کاربردی داشته باشد
- اندازه‌ی داده و پیچیدگی آن را در نظر بگیر
- تئوری CAP را در نظر بگیر

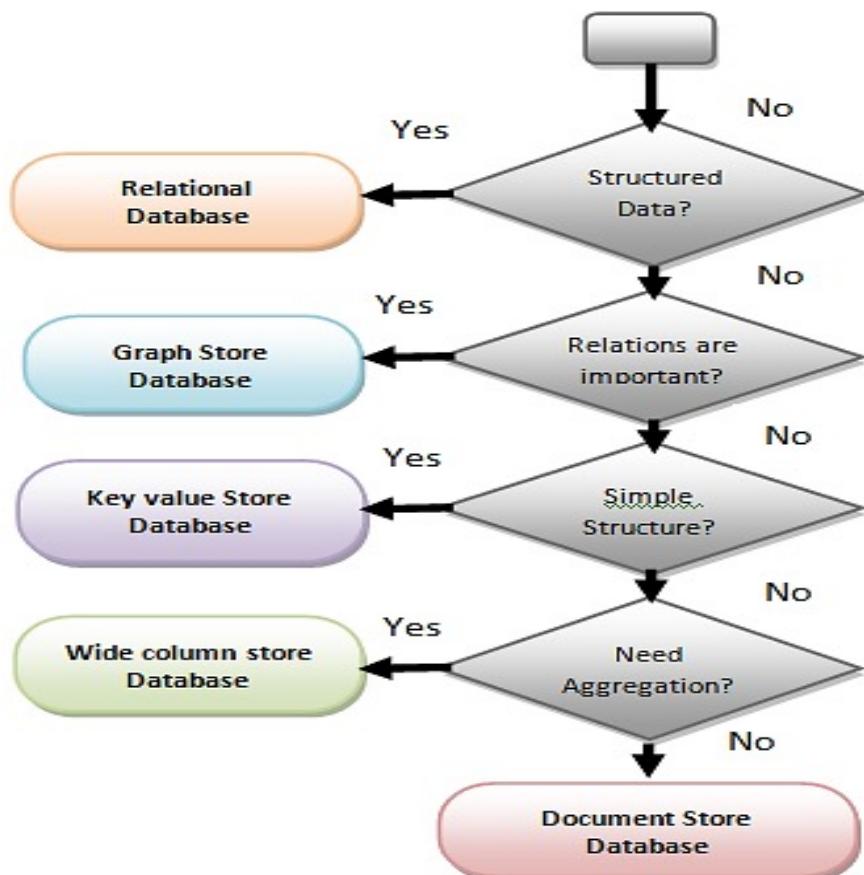

انتخاب پایگاه داده غیرابطه‌ای

بخش یازدهم: پایگاه داده‌های NoSQL

۵۹

کدام نوع پایگاه داده مناسب است؟

▢ بستگی به نیاز برنامه کاربردی دارد.

▢ اندازه‌ی داده و پیچیدگی

▢ تئوری CAP

▢ ساختار و ساختیافتگی داده

پرسش و پاسخ . . .

amini@sharif.edu